

Motion till riksdagen 2012/13:U6

av **Hans Linde m.fl. (V)**
med anledning av prop. 2012/13:41

Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF)

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens proposition 2012/13:41 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF).
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en nationell handlingsplan för implementeringen av resolution 1325 i Afghanistan.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den svenska militära insatsen i Afghanistan bör dras tillbaka under 2013 och att en plan för ett sådant trupptillbakadragande bör upprättas.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökade civila insatser i Afghanistan.

2 Inledning

I mer än 30 år har Afghanistan härjats av krig. Gång på gång har detta genomfattiga land utgjort slagfältet för olika stormakters ekonomiska och säkerhetspolitiska ambitioner. De som fått betala det högsta priset är det afghanska folket genom ett överskådligt mänskligt lidande.

Afghanistans historia visar att det inte finns en militär lösning på landets problem. Utländsk militär närvaro har gång på gång fördjupat och förstärkt landets konflikter. Fred kan bara byggas genom en inkluderande dialog och en bred försoningsprocess. Det kommer inte att vara en lätt process, men är en förutsättning om vi långsiktigt vill bygga fred och demokrati i Afghanistan och säkra biståndsorganisationernas arbete i landet.

Fel! Okänt namn på

Sverige deltar sedan 2002 i den Natoleda internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan, ISAF (International Security Assistance Force). Steg för steg har antalet svenska soldater ökat. I regeringens proposition föreslås att den svenska insatsen under 2013 ska utgöras av ca 400 personer det första halvåret och ca 300 det andra halvåret. Sammanlagt ingår omkring 104 000 soldater från 50 länder i ISAF.

Utvecklingen i Afghanistan i dag oroar; för varje dag som går eskalerar våldet, blir allt grymmare och sprider sig till allt fler delar av landet. I våldets spår ökar antalet civila dödsoffer. 2011 var, enligt Unama, FN:s civila stödmission, det femte året i rad som antalet civila dödsoffer ökade. Under det första halvåret 2012 dödades 1 145 civila, en minskning jämfört med samma period året före då kriget krävde 1 510 civila dödsoffer. Även om det är för tidigt att säga om detta är ett trendbrott eller en tillfällig förändring kan man dock notera att minskningen av antalet civila dödsoffer sammanfaller med att flera länder i ISAF-styrkan börjat dra tillbaka sina trupper.

”Situationen beträffande de mänskliga rättigheterna i Afghanistan förblir utomordentligt allvarlig” skriver regeringen i sin proposition och det är svårt att inte instämma i det. För många afghaner är utomrättsliga avrättningar och arresteringar, tortyr, censur och andra former av omfattande och grova brott mot de mänskliga rättigheterna en del av vardagen. De afghanska kvinnorna drabbas synnerligen hårt. Presidentvalet 2009 kantades av valfusk och Hamid Karzai kunde på nytt utropa sig till president efter en andra valomgång där motkandidat saknades. Parlamentsvalet 2010 omgärdades av valfusk och skandaler, vilket skadat parlamentets legitimitet.

Vänsterpartiets utgångspunkt är att vi vill se en utveckling mot fred, demokrati och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna i Afghanistan. En sådan utveckling kräver en i grunden annan strategi för Afghanistan där militära insatser ersätts med civila och där Sverige aktivt bidrar till en freds- och försoningsprocess i landet.

3 Den försämrade säkerhetssituationen i Afghanistan

I drygt tio år har Sverige deltagit i ISAF-insatsen. Insatsens huvuduppgift är att skapa säkerhet och bidra till en fredlig utveckling. När riksdagen nu ska fatta beslut om att förlänga insatsen ytterligare ett år borde det vara en självklarhet att fråga sig i vilken grad som ISAF-insatsen lyckats med sitt uppdrag.

Faktum är att säkerhetsläget stadigt försämrats i Afghanistan under en rad år. Unama (United Nations Assistance Mission in Afghanistan) beräknar att antalet civila dödsoffer uppgick till 3 021 personer förra året, vilket är det högsta antalet sedan den USA-ledda invasionen 2001. Majoriteten av dessa dödsfall orsakas av regeringsfientliga gruppers attacker, men den afghanska regeringsarmén såväl som de utländska trupperna fortsätter att orsaka civila dödsoffer.

Mycket tyder på att talibanerna och andra grupper som utövar motstånd har en stark förankring hos lokalbefolkningen i flera regioner. Det blir därmed allt svårare att göra skillnad mellan den civila befolkningen i byarna och upprorsmännen. Detta gör att krigföringen mot talibanerna ofelbart drabbar civila.

Även antalet utländska soldater som dödas i stridigheterna har ökat kraftigt, också det en indikator på att freden blir allt mer avlägsen. 2002 dödades 70 utländska soldater, 2011 var siffran 566. Dessutom dödades 1 300 afghanska poliser och över 820 afghanska soldater under 2010 enligt den afghanska regeringen.

Som en del av det s.k. kriget mot terrorismen har USA-ledda styrkor även medverkat till att på lösa grunder gripa, förvara och misshandla personer som misstänks vara inblandade i terrorism. FN och flera människorättsorganisationer har riktat omfattande kritik mot detta. USA har också medverkat till att beväpna och stötta krigsherrar i Afghanistan för att bekämpa talibanerna. Krigsherrarna håller egen trupp, upprättar egna fängelser, förtrycker godtyckligt befolkningen, särskilt kvinnor, samt profiterar på narkotikahandeln.

4 Fattigdom och brott mot de mänskliga rättigheterna

Situationen för de mänskliga rättigheterna i Afghanistan är fortsatt mycket kritisk. Vissa framgångar har visserligen skett sedan invasionen 2001: fler barn går i skolan, barnadödligheten har sjunkit något och en större del av befolkningen har tillgång till hälsovård i det område där de bor. Men dessa framsteg har kunnat ske tack vare ökade biståndsflöden och civila insatser från givare och biståndsorganisationer, insatser som oftast är helt frikopplade från den militära insatsen. Torbjörn Pettersson, tidigare generalsekreterare i Svenska Afghankommittén, skrev t.ex. den 19 november 2009 på debattsajten Newsmill att ”Vi håller oss så långt från utländsk trupp – amerikansk, polsk, tysk och svensk – som möjligt. I stället för att bidra till vår säkerhet utgör utländsk truppnärvaro direkt livsfara för våra medarbetare. Argumentet att ’vi skyddar civila och biståndsarbetare’ blir inte mer sant för att det upprepas ofta. Den offensiva militära strategi som valts i Afghanistan har minskat – inte ökat – förutsättningarna för humanitärt hjälparbete.”

Trots tio år av utländsk militär närvaro i Afghanistan och stora biståndssatsningar från bl.a. Sverige är vardagen för många afghaner, i synnerhet kvinnor, mycket svår. Afghanistan ligger på plats 172 (av 187 stater) i FN:s index för mänsklig utveckling 2012. 60 procent av befolkningen lever i fattigdom enligt Världsbanken och hungern och undernäringen är utbredd. Enligt Rädda Barnen dör var femtionde blivande mor under graviditeten eller förlossningen. 86 procent av barnen förlöses utan närvaro av utbildad vårdpersonal; det är med andra ord långt farligare att vara gravid än utländsk sol-

Fel! Okänt namn på

dat i dagens Afghanistan. Den förväntade medellivslängden för en kvinna är 44 år. 85 procent av kvinnorna är analfabeter.

Shiamuslimska kvinnors situation har försämrats avsevärt i samband med en kontroversiell lag som antogs 2009. Lagen slår bl.a. fast att en shiamuslimsk man får vägra att ge sin hustru mat om hon inte ställer upp på mannens sexuella krav. Human Rights Watch har kritiserat lagen i mycket kraftiga ordalag och menar att den är barbarisk.

5 Regeringens proposition

I propositionen föreslås att riksdagen medger att regeringen ställer en väpnad styrka om högst 785 personer till förfogande för deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF) till utgången av december månad 2013. Den svenska styrkan beräknas uppgå till ca 400 personer på plats under inledningen av 2013 och ca 300 i slutet av året till en kostnad av 1 760 miljoner kronor. Värt att notera är att den svenska militära insatsen hittills kostat över 8 500 miljoner kronor.

Under 2013 ska den svenska militära insatsen reduceras med ca 100 personer till ca 300 personer på plats i Afghanistan. Därutöver tillkommer den svenska helikopterenheten samt personal till stöd för avveckling av camper och hemtransporter av utrustning och material.

Vid debatten den 15 december 2010 hävdade Miljöpartiets företrädare att nu börjar de svenska soldaterna tas hem. I verkligheten skedde det motsatta, den svenska insatsen har kraftigt utökats under 2011. Det som då kallades reducereing innebar i realiteten att man avvecklade den utökning av insatsen som skett under 2011. Även efter reducereingen i slutet av 2012 var insatsen större än den var 2010 då Socialdemokraterna och Miljöpartiet de gröna ingick en uppgörelse med regeringen om Afghanistaninsatsen. I debatten påstods vidare att riksdagen nu satte ett slutdatum för insatsen, vilket inte heller detta stämde. I propositionen understryks att Sverige även efter 2014 kan komma att ha militär personal i Afghanistan och bidra till militära utbildningsinsatser.

Efter tio år med utländsk militär närvaro i Afghanistan är det ett faktum att den internationella insatsen i grunden misslyckats. Våldet eskalerar, allt fler civila dödas och freden blir allt mer avlägsen. Samtidigt har insatsen inte kunnat bidra till demokratisering, ökad jämställdhet eller utvecklingsinsatser, vilket framhållits som några av insatsens huvuduppgifter. Vänsterpartiet finner det anmärkningsvärt att regeringen tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet trots denna brist på framsteg och mätbara resultat av den svenska insatsen nu väljer att förlänga den militära insatsen ytterligare ett år utan tydligt slutdatum för insatsen och utan en tydlig plan för hur den militära insatsen ska kunna ersättas med civila insatser.

Riksdagen bör därför avslå förslagen i regeringens proposition 2012/13:41 Fortsatt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF). Detta bör riksdagen besluta.

6 En svensk strategi för fred och försoning

Vänsterpartiets utgångspunkt är vår solidaritet med det afghanska folket. Vi vill att Sverige ska finnas på plats i Afghanistan för att bidra till fred, demokratisering, jämställdhet och utveckling. Men om Sverige ska kunna göra det krävs en i grunden annan strategi än dagens; vi behöver växla från en militär till en civil strategi. I stället för att utkämpa ett misslyckat krig bör vi med civila och politiska verktyg bidra till fred. Centralt i en sådan strategi måste vara ett ökat civilt bistånd, stöd till försöken att skapa en freds- och försoningsprocess samt förstärkta insatser för att återintegrera medlemmar av det väpnade motståndet i det afghanska samhället. Dessa tre punkter kommer att vara centrala för en strategi för fred och försoning. Tyvärr kan vi konstatera att Sveriges engagemang på samtliga tre punkter är mer eller mindre begränsat.

Afghanistans historia visar att det inte finns en militär lösning på landets problem. Utländsk militär närvaro har gång på gång fördjupat och förstärkt landets konflikter. Fred kan bara byggas genom en inkluderande dialog och en bred försoningsprocess där medlemmar ur de stridande grupperna ges en möjlighet att återintegreras i samhället.

Särskilt viktigt är det att Afghanistan kvinnors inkluderas i fredsprocessen så att de får inflytande över hur situationen för kvinnors rättigheter utvecklas. Erfarenheten från andra länder visar dessutom att fredsförhandlingar där kvinnor deltar leder till en mer hållbar fred. FN:s resolution 1325 "Kvinnor, fred och säkerhet", som handlar om att stärka kvinnors rättigheter och delta i fredsprocesser, kan bli ett effektivt verktyg i detta arbete.

Rapporten "Missing the target, Recommendations for Sweden's commitment to women, peace and security in Afghanistan" konstaterar dock att Sveriges arbete med att implementera resolution 1325 i Afghanistan hittills mest handlat om att kvalitetssäkra de egna insatserna. För att åstadkomma ett tydligare fokus på att stärka de afghanska kvinnornas ställning krävs en ny inriktning. Sverige bör därför ta fram en nationell handlingsplan för hur resolution 1325 ska implementeras i Afghanistan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fortfarande väntar Afghanistan på ett fredsavtal efter det USA-ledda anfallet 2001. Den militära strategi som först den USA-ledda OEF, Operation Enduring Freedom, och därefter ISAF använder sig av torde undergräva och försvåra alla försök till en freds- och försoningsprocess.

Den svenska militära insatsen i Afghanistan bör dras tillbaka under 2013 och en plan för ett sådant trupptillbakadragande bör upprättas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Talibanerna är en rörelse som ingen vän av demokrati, mänskliga rättigheter eller jämställdhet kan känna någon form av sympati med. Men det är hög tid att vi inser att den brokiga motståndsrörelsen inte kan besegras militärt. Inställningen till talibanerna bland den afghanska befolkningen är tude-lad. Många afghaner delar inte talibanernas ideologi, men upplever att deras levnadsförhållanden inte har förbättrats efter invasionen och ser de utländska

Fel! Okänt namn på

truppstyrkorna som regelrätta ockupanter och inkräktare. Få saker kan ha spelat talibanrörelsen mer i händerna än de bristande återuppbyggnadsinsatserna och den utländska militärens övergrepp. OEF, vars arbete fullföljs av ISAF och de svenska styrkorna, kan svårigen beskrivas som något annat än ett misslyckade. Den USA-ledda koalitionen har genom sin krigföring bedrivit ett kontraproduktivt arbete som underlättat nyrekryteringen till talibanerna, som i dag växer sig starkare.

Sverige borde fokusera på orsakerna till att unga afghanska män ansluter sig till talibanerna. Just nu växer en hel generation afghanska män upp som kommer att sakna möjlighet att få ett arbete, försörja sig och bilda familj om inget radikalt görs. Hopplösheten som följer i fattigdomens spår är talibanernas bästa vän och borde vara den största fienden för oss som önskar se ett demokratiskt Afghanistan i fred. Ett ökat civilt bistånd som skapar möjlighet till utbildning, arbete och försörjning måste vara en fundamental del i varje strategi som syftar till fred i Afghanistan.

Som beskrivits ovan är de humanitära behoven enorma i Afghanistan, inte minst när det kommer till utbildning och sjukvård för landets kvinnor. Det finns samtidigt goda exempel på framgångsrika biståndsinsatser. Svenska Afghanistankommittén (SAK) driver 2-åriga barnmorskeutbildningar på tre platser i landet, i provinserna Wardak, Samangang och Sar-e-Pul. Afghanistan sägs vara i behov av 8 000 barnmorskor, i dag finns nästan 3 000. SAK har hittills utbildat ca 175 barnmorskor, en viktig insats för att minska den skrämmande höga mödradödligheten. De kvinnor som utbildar sig till barnmorskor återvänder i de flesta fall till sina hembyar och praktiserar sina kunskaper som utbildad barnmorska. Det ger dem en möjlighet till en egen försörjning, vilket är centralt i arbetet med att öka jämställdheten mellan män och kvinnor. Svenska Afghanistankommitténs imponerande verksamhet är ett tydligt exempel på vad Sverige borde göra mer av i Afghanistan.

Sverige måste öka de civila insatserna i Afghanistan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 23 november 2012

Hans Linde (V)

Torbjörn Björlund (V)

Siv Holma (V)

Jens Holm (V)

Kent Persson (V)